

Aan de gemeenteraad

Behandeld door	W.C. Hielkema- Hulshof	Datum	1 juli 2021
Doorkiesnummer	0302866931	Kenmerk	8992326
E-mail	c.hielkema-hulshof@utrecht.nl	Onderwerp	Aanpak invasieve exoten
Bijlage(n)		Beleidsveld	Openbare Ruimte

Geachte leden van de raad,

Bij de behandeling van de programmabegroting 2021 in de [commissie Stad en Ruimte van 19 november 2020](#) heb ik toegezegd u nader te informeren over de aanpak van invasieve exoten. In deze brief geef ik u een toelichting op de bestrijding van invasieve exoten.

Invasieve exoten zijn planten en dieren die van nature niet in Nederland voorkomen. Exoten worden onder andere geïntroduceerd door menselijk handelen, bijvoorbeeld door verkoop als sierplant of aquariumplant door tuincentra. Exoten worden ook per ongeluk geïntroduceerd: dieren ontsnappen uit gevangenschap of reizen onbedoeld mee uit tropische oorden. De klimaatverandering is er medeoorzaak van dat exoten beter kunnen overleven en zich kunnen vestigen in Nederland. Deze uitheemse soorten kunnen door vestiging en verspreiding in Nederland de inheemse soorten overwoekeren en daarmee de biodiversiteit aantasten. Daarnaast kunnen invasieve exoten gezondheidsklachten veroorzaken en schade aanrichten. Om de negatieve gevolgen van invasieve exoten zoveel mogelijk te beperken, is het noodzakelijk om vroegtijdig en actief in te grijpen. Op deze manier kunnen we verspreiding zoveel mogelijk voorkomen. Het is echter niet volledig te voorkomen dat invasieve exoten zich binnen de gemeentegrenzen vestigen.

Wettelijk kader

Sinds 1 januari 2015 is in de Europese Unie EU-verordening 1143/2014 van kracht. Deze verordening heeft als doel de introductie, verspreiding en impact van invasieve exoten in Europa te beperken. Centraal in de verordening staat een lijst van soorten, waarvan de negatieve effecten zodanig zijn dat gezamenlijk optreden op het niveau van de Unie gewenst is. Deze zogenaamde Unielijst is 3 augustus 2016 van kracht geworden. Aanvankelijk stonden er 52 soorten op de lijst. De Unielijst is een dynamische lijst die met enige regelmaat wordt geactualiseerd. In 2019 is de lijst opnieuw aangevuld met zeventien soorten.

Volgens artikel 20 van de EU-exotenverordening moeten lidstaten maatregelen treffen om ecosystemen te versterken, zodat die beter zijn opgewassen tegen invasieve exoten. Ook moeten lidstaten de schade die is aangebracht door deze exoten herstellen. Tenslotte moeten ze de staat van

instandhouding van beschermde soorten en hun habitats bevorderen. Nederland heeft de relevante onderdelen uit de EU-exotenverordening en de Unielijst opgenomen in de Wet natuurbescherming.

Rol van de Provincie

Een wijziging van de Regeling natuurbescherming maakt provincies sinds 7 maart 2018 verantwoordelijk voor de beheersing van invasieve exoten die door de minister zijn aangewezen en voor herstel van beschermde soorten en habitats. Als verantwoordelijk bestuursorgaan neemt de Provincie Utrecht de coördinerende taak op zich bij de bestrijding van invasieve exoten in de provincie Utrecht. Ook het handhaven op de aanpak van invasieve soorten die op de Unielijst staan, valt onder de verantwoordelijkheid van de Provincie. Er is echter geen juridisch kader om derde partijen te sommeren soorten te bestrijden die niet op de Unielijst staan, zoals Aziatische duizendknopen. Exoten moeten aan vijf criteria voldoen om door de Europese Invasive Alien Species-commissie op de Unielijst geplaatst te worden. De duizendknopen voldoen niet aan alle criteria.

Invasieve planten

In Utrecht komen diverse soorten exoten voor. Degene die invasief zijn, bestrijden we structureel. Onder invasieve exoten verstaan we exoten die uitgroeien tot een plaag en schade aanrichten aan de natuur, de economie en de gezondheid van mensen. Overige exoten, zoals bijvoorbeeld de Ambrosia, halen we weg als we ze tegenkomen of als we er een melding over krijgen. De bestrijding van invasieve planten-exoten is een vast onderdeel van onze reguliere werkzaamheden. We bestrijden invasieve exoten alleen in de openbare ruimte, niet op particuliere terreinen. Hierbij gebruiken we geen chemische bestrijdingsmiddelen. Voorbeelden van extreem invasieve exoten die we bestrijden zijn de Duizendknopen (Japanse duizendknoop, Sachalinse duizendknoop en Boheemse duizendknoop). Deze soorten overwoekeren de inheemse soorten. De Reuzenberenklauw bestrijden we, omdat deze gezondheidsklachten voor mensen kan opleveren. Daarnaast is de Reuzenberenklauw opgenomen in de Europese verordening 'Invasieve Uitheemse soorten'. Dit betekent dat de soort actief bestreden moet worden.

De groeilocaties van invasieve planten-exoten zijn vastgelegd op kaarten. Deze kaarten worden gedurende het groeiseizoen bijgewerkt, waarbij eventuele nieuwe locaties worden toegevoegd. Ook meldingen over locaties waar bewoners exoten signaleren, verwerken we in deze kaart. Deze werkwijze zorgt ervoor dat we een goed overzicht houden van waar invasieve exoten voorkomen. Het aantal groeilocaties is de afgelopen jaren stabiel.

De Reuzenberenklauw verspreidt zich door verwaaiend zaad. We maaien de Reuzenberenklauw tweemaal per jaar als deze in bloei komt. Hierdoor voorkomen we zaadvorming en verdere verspreiding.

De Duizendknopen verspreiden zich met name door menselijk handelen. Locaties waar Duizendknopen voor komen, worden van april tot en met september (afhankelijk van de groeilocatie) een aantal keer gemaaid om de planten uit te putten.

Invasieve exoten in oppervlaktewater

Bij de bestrijding van invasieve exoten in het oppervlaktewater werkt de gemeente intensief samen met het waterschap. In Leidsche Rijn is op meerdere plaatsen de invasieve exoot Ongelijkbladig Vederkruid aanwezig. Deze woekerende waterplant is niet alleen een bedreiging voor de biodiversiteit in het water, maar kan ook nadelig zijn voor de aan- en afvoer van water. Samen met Hoogheemraadschap Stichtse Rijnlanden onderzoeken we momenteel welke bestrijdingsmethode voor deze plant het meest effectief is. Ook de Provincie zet zich in om de vestiging van invasieve exoten tegen te gaan. Zo heeft de Provincie de Smalle Theeplant verwijderd, eveneens in Leidsche Rijn. Een andere exoot

Datum 1 juli 2021
Ons kenmerk 8992326

die voor veel overlast zorgt, is de Amerikaanse Rivierkreeft. Deze zoetwaterkreeft kan het ecologisch evenwicht in het water verstoren, doordat de kreeft alle waterplanten opeet en de grond omwoelt. Gevolg is een troebel water zonder begroeiing. Een effectieve aanpak van deze rivierkreeften is helaas nog niet voor handen.

Samenwerking met derden

Vanuit haar coördinerende taak is het aan de Provincie om beleid op te stellen over het voorkomen/verminderen van verspreiding van of problemen door invasieve exoten. Onder leiding van de Provincie werken we daarom momenteel in een platform aan een Meerjarenprogramma Aanpak Invasieve Exoten Utrecht 2022-2026: diverse gemeenten en waterschappen, Rijkswaterstaat en andere partners maken een overzicht van de exoten in de provincie en bepalen welke (gezamenlijke) aanpak gewenst is. Alle exoten worden op een kaart inzichtelijk gemaakt en er worden factsheets opgesteld. Daarnaast wordt een communicatieplan opgesteld.

Onze ervaring is dat het bestrijden van invasieve exoten voor partijen als ProRail en Stedin tot nog toe een lage urgentie heeft. Dit punt hebben we onlangs besproken met de Provincie. De Provincie heeft vervolgens aangegeven te willen kijken hoe we met elkaar de samenwerking met dergelijke partijen op dit vlak kunnen verbeteren. ProRail doet op dit moment een proef bij de 2^e Daalsedijk om te onderzoeken welke methode voor hen het beste is om de Aziatische duizendknopen te bestrijden.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris,

de burgemeester,